

אני יהוה: וארא אל-אברהם אל-יצחק ואל-יעקב באל שדי ושמי יהוה

אנא יי: ג ואתגלית לי אברהם יצחק ויעקב באל שדי ושמי יי

לקט בהיר

רש"י

ועשיחם אותם אני ה' נאמן ליהן שכר: (ג) וארא. אל האבות* ט: באל שדי. הכתובים (הרבה) הכתובות וזכנן אמרתי להם אני אל שדי ושמי ה' לא גודעתי להם. לא הודעתי ליהן כתיב כאן: אל לא נודעתי, לא נכרתי* להם צמדה (אמתי* שלי"י) שעליה נקרא שמי ה' נאמן לאמת דבריו*, שהרי

שינו ושחמתי * וארא אל אבותיו וני באל ושמי יי * נדעתי להם במדה (רמב"ן) * אשיות - אמת * הדברים (רמב"ן)

לשונן כחב וארא אל אברהם וגו' באל וגו' (סה"ז): (י) וזה החילוק בין פשוטו למדרשו, שלפי המדרש שהביא רש"י לקמן יהיה חביב וארא כמשמעו לשון ראה והתגלות, מה שמגיע לעין הנביא לראות, אבל לפי פשוטו זה כאן פירושו של וארא הנטחה, וכאלו אמר והנעתי לאברהם באל שדי (רא"ם), וכן מה שאמר רש"י וזכנן "אמתי" אין הכוונה על האמירה לפי פשוטו, אלא הכוונה שהנעטה הייתה בחינת שם זה ולא בחינת שם הוי"ה ב"ה, ועיין החילוק במקומו: (יא) שאם היה כתיב לא הודעתי היה פירושו שלא אמרתי להם והם לא ידעו שמי הוי", וזה לא יתכן לפי פשוטו, וכמו שהקשה רש"י על דעת רבותינו לקמן, שהלא הודיע הקב"ה את אברהם צברית בין הצמדים ואמר לו אני ה': (יב) פי' אמר להם ששמו הוי", וגם ידעו בחינתו לאמת דבריו מקור האמת, וגם האמינו באמונה שלמה שיקיים דבריו בשלימות גמור, וזבא הזמן של ההנעטה יהיה בחינת שם הוי"ה ב"ה, אעפ"כ לא ניכר להם בחינת שם הוי"ה ב"ה, שכל ההנעטות שיצאו במליחות עד שלא נתקיימו הם בחינת אל שדי, אשר בחינתו היא שיש די באלהותו ויכול הוא להבטיח והנעטתו יקיים בשלימות גמור (ג"א), והגם שהיה ניכר להם בחינת שם הוי"ה ב"ה בהנעטות רבות, כגון לידת יצחק לאברהם וכגון שמרתיך וכו' והשומיך וכו' ליעקב, אבל הנעטה זו של יציאת מצרים וירושת

אור החיים

לא קינא ה"י, ואמר אלהים אני, והוא אומרו וידבר אלהים פי' שדיבר אליו כי הוא אלהים ומביא במשפט על הכל וזהו פרעה ישפוט משפט שלם, וטעם שלא מיהר, ויאמר אליו אני ה' ושם זה יש בו מדות הרשומים י"ג מדות הרחמים ואחת מהם הוא ארך אפים שאינו ממחר לפרוע לרשעים בפועל כפיהם. עוד ירצה על זה הדרך וידבר אלהים ומדת דין זה צאה כנגד השליח שהוא משה שדיבר לפני ה' שלא בדרך המוסר, אבל כנגד המשחלח אלהים שהם ישראל ויאמר אליו אני ה'. עוד ירצה עז"ה וידבר אלהים אל משה ישב עליו בדיון ויאמר אליו אני ה' פי' הגם שצריך לדון אותך אליך אני נוהג מדת הרחמים, והוא שדייק לומר

אור בהיר

נוצר מדת הרחמים ומנטל את הגור, וכן להפך. (יב) על דרך מה שפירשנו בסוף פרשת שמות בד"ה לדבר בשמך, עיין סס. (ג) שחיבת אליו מיוחד. (יד) פירוש עניו, וסבלן, ועלז ואינו עולז. (טו) שהוא אחד ממדת הרחמים הרשומים בשם

1

אח בוראו תחלה יחברך, כי הלא מהבורא ממעשיו אותו כשילך בדרכ צטוב וצפרע צטוב דרך ה', מה שאין שיוכר אללו מדותיו כי לאצרכם למנה של מקום פי' אהו שעדיין לא הכיר נ על פי כן דבק צה' ויחק שהיתה צו צ המצבה. ואל יעקו טיפה מאוסה כיצ ג' הדרגות הדייקי אלא באל שדי שה גלוי שנתגלה למשו והכוונה בזה להו מקום שכל כך הח צמיטע דרך ארץ האבות גם כן (צ מדבר ה' כאן אחו להם ה' אבל לא הנפלאה, והוא או פי' שלא נהודעה ל באומרו ושמי ה' ל שמות יחד שהם וידבר אלהים אני ה' הוא האלהים, אחד ושמו אחד לא שמות יחד, שמי, יעשה רחמים ור

הוי"ה ב"ה כנ"ל אלא לא נהודע להם צ בחינת שם הוי"ה, ובין שאין מכירים אותו, והו כן כשגילה ששמו ראוין אין שייך לומר הודיע, ושלוש. (ז)

וארא אל-אברהם ואל-יצחק ואל-יעקב באל שדי ושמי יהוה

לא נודעתי להם: ד וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען

לא הודעתי להון: ד ואף אקמית ית קמי עמהון קמתן להון ית

לקט בהיר

רשי

הכעמתי ולא קיימתי*: (ד) וגם הקמתי את בריתי וגו'. וגם כשנרחימי להם צאל שדי הלצתי והעמדתי בריתי* זינו וזיניהם: לתת להם את ארץ כנען. לאצרכם כפרשת מילה נאמר (ברא י"ז א) אני אל שדי וגו' ונחתי לך ולרעך אחריו את ארץ מגוריקי* ליצחק (כס כ"ג) כי לך ולרעך אתן את כל הארצות האל והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאצרכם, והוחה שבועה שנשבעתי לאצרכם צאל שדי אמרתי*, ליצקב (כס ל"ה י"ה) אני אל שדי פרה

שינוי נוסחאות - הבטחתי ולא קיימתי - ולא קיימתי עדיין. * נאסח

הארץ לא היטה עד עתה אלא כנחית אל שדי, והמשך הכתוב הוא עז"ה: ויאמר אליו אני הוי"ה, עתה הנני מוכן ומומן להראות כחיתי שמי הוי"ה, מה שלא היה כן עד עתה שהראתי כחיתי שמי אל שדי כנחית שמי הוי"ה לא נודעתי (נח"י), ולכאורה נראה שהבי"ת של "צאל שדי" מושך אחר עמו, וכאילו כתוב וכשמי ה' לא נודעתי (וכן פירש הרב"ע ז"ל) שאל"כ הרי פתח בשמו וסיים בעלמו שהיל"ל ושמי ה' לא נודע להם, אבל אין לנו זריכים לזה, שהלא ידענו כי הוא אחד באחדות גמור, לא כגן אדם שגופו ועלמותו הוא דבר אחד ושמו דבר אחר מופרד, אבל הקב"ה

אחד ושמו אחד, הוא שמו ושמו הוא, א"כ הנכון הוא לומר ושמי ה' לא נודעתי (ואה"ח): (ג) ר"ל חיצת "וגם" שפירושו לא רק זה אלא גם זה, אינו שייך על סוף פסוק הקודם באומרו לא נודעתי, שאין ב' דברים הללו נקשרים בשום מין דמיון, אלא שייך על אומרו וארא וכו' צאל שדי, ואין זה ב' דברים לומר לא רק שנראתי להם אלא גם עשיתי ברית, אלא הכוונה, כי כבר אמרנו שעל פי פשוטו פי' וארא הנעמתי הנעמתי, ואמר עתה שהנעמתי לא רק שהיו בשם זה אלא היו ברית, והוא שבועה, כלומר הנעמתי והשבעתי (רא"ם), והחילוק ביניהם שהנעמתי הגם שהוא בשם זה פעמים החטא גורם ובטלה ההנעמתי כענין קטנתי מכל החסדים, משא"כ ברית ושבועה כהכרח שמתקיים בלי שום עיכוב (ד"ד), ואמר הלכתי והעמדתי, ר"ל שאין הקמותי מלשון קיום, אלא מלשון הקמה והעמדה (רא"ם): (ד) מציא ראיות שהנעמתי בשם זה, לפי שאין ידוע ומפורסם לכל, וביצחק זריכים לנו לדרוש ולומר שמה שאמר הכתוב השבועה שנשבעתי לאצרכם פירושו בכל פרטיה, וכמו שלאצרכם היטה בשם זה כמו כן ליצחק, אבל מה שהקים והעמיד ברית על נתינת הארץ אין לרץ ראיה (רא"ם), ואפשר שגם על הברית הביא ראיות, שנפסקו של יצחק נאמר השבועה אשר נשבעתי לאצרכם הרי יש כאן שבועה לאצרכם וליצחק, והפסוק של יצחק מסיים אשר נחתי לאצרכם וליצחק פי' בכל פרטיה כמו שלהם היטה

אור החיים

שדי הוא חיצת גילוי שכינה יי'. ואומרו ושמי ה' לא נודעתי להם פי' עדיין לא הודעתי מדת רחמי להם, שכל ההנעמתי שהנעמתי עדיין לא הבאתי עליהם יי', ואני חפץ להודיע להם מדת רחמי כי להם יאותו. ונחזון ה' בזה להודיע גדול חיצתם בעיניו: ד. וגם הקימותי וגו'. לפי מה שפירשנו כי יודיענו אלהים אשר יפליא זינו ובין

אור בהיר

כג) ולא באחכסיה, וזה כחיתו היפך מדרכים הקודמים. כד) זה ממש כפרש"י ז"ל, שהודעתי להם שמי הוי"ה, וגם הודעתי להם כחיתו שהיא לאמת הנעמתי, וגם האמינו כי ובהנעמתי, אבל בפועל לא נודע ויכר להם כחיתו שמי, כל עוד שלא קיימתי הנעמתי. כה) פירוש שגדול יותר מה שהשיג משה ממה שהשיג האבות, אם כן אין שייך לומר וגם, שהרי אינו מוסיף על ענין ראשון, אלא גורע, שלאבות הקים ברית ולא למשה. כו) הענין אחד ב' הלשונות, והי' פסוקים הללו מקושרים יחד, וכן פירוש, לא נודעתי להם שמי אף על פי שהיו חשופים אלני להקים אתם ברית. כז) פירוש הגם שיעקר המאמר שנפסקו הקודם הוא

ארעא דכנען תותבותהון דאתותב קדמי שמיע ית ישראל די מצראי נ

ורבה וגו' ואת הארץ ולא קיימתי* יי'. (כ) והעמדתי הברית יש את נאקת בני ישראל מעבידים אתם וא ברית בין הבתרים א שינוי נוסחאות * עדיין * את כרי שאלל הקב"ה שמיעה זכוי ובהסתלק ההסתרה ובה הנעמתי וגם התחלתי לו שהכתוב השמיטו בעבור מעבידים אותם, וזה אין צאה ממה שמלרים מעבי נוכר מן הברית, הלא כבו והיל"ל איפכא וגם אני שו אלא מאחר שצא לקיים צ שהיו בה כמה פרטים חו למה זה שלחתי וכו' הרו הכתוב לקמן לכן אמור ו

כי דבר זה אין לו מן השיבו על מה שטען עד עת קן והשיבו ו לסבול לכבוש את רר משה בגמר שליחות פרעה או על הים יו עליון כי הדברים הו להכ את ארץ מגוריהם. במה שכזכיר צ

להראות חיצת משה רבינו ע שהוא השבועה. כה) כה)

מִצְרַיִם: ס שני יד אֱלֹהֵי רֵאשֵׁי בַיִת →
אַבְתָּם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוּךְ
וּפְלוּא חֲצֹרֶן וְכַרְמֵי אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחַת

רמצרים: יד אֱלֵין רֵישֵׁי בַיִת
אַבְתָּהוֹן בְּנֵי רְאוּבֵן כּוּכְרָא
רִישָׁרֵא חֲנוּךְ וּפְלוּא חֲצֹרֶן

רש"י

לקט בהיר

ועוד הלשון נריך ביאור, שלא אמר הכתוב ויגוס לומר לנניי ולפרעה וכו', ואין לומר שגוס להוציא וכו' שא"כ מה זה אל בניי ואל פרעה וכו', גם לא יתכן ללנות להוציא וכי בידם הוא להוציא, גם לא אמר היאך להוציא, לזה בהכרח לומר שגוס על ענין בניי ועל ענין פרעה, ומצינת להוציא פירושו בדבר היציאה, כלומר עניינים ודברים הנזרכים לנרך ההוצאה, וזה הכרח הוא בין לפי פשוטו ובין לפי מדרשו, ולפי פשוטו אין כאן שום זוי מיוחד אלא הוא כלל ואמר היוחס יבואו הפרטים עד ויהי בשלח פרעה, ולפי שיס להקשות למה הכלל אס אין בו אלא הפרט, לזה מצינת הדרוש, גם מצינת קודם לפשוטו לפי שהוא קרוב מאוד לפשוטו, והגם שלא נאמר בכתוב מוזן היה למבינים שהס רז"ל, מאחר שאמר משה שישראל לא שמעו אליו, ונאמת אין להאשימם על זה שהרי היו בקול רות, לזה ריכיים להנהיגם ולדבר נחת ולסכול מיאונס ומרעומחס, וכן בפרעה הגם שהפריס נגד שלוחו של מקוס ובידו של משה להכריחו לכל דבר שהרי הקב"ה עשאו אלהים על פרעה, אעפ"כ מלך הוא ונריך לחלוק לו כבוד (בא"י), וז"ל התחומא, חלקו כבוד למלך שאני נריך לעשות בו דין עכ"ל, ופירושו שאין כבוד זה להנאחו של פרעה שהלא רשע הוא, אלא אדרבה לרעמו, שלא יטעון שמהס התריס כנגדו ודיבר אליו קשות ולזה מיאן לשלח (ב"ב: לט) פי הזכיר שנעשו מושלים ומנהיגים על ישראל ועל פרעה, ראוי הוא לדעת יחוסס הקדוש ומקורס הטבור, גם על פי ההלכה אין מעמידים מלך או מושל על ישראל אלא המיוחס עד יעקב (ארה"ח: מ) שלא לבנות ב' שצטים המוקדמים לומר ח"ו שלא היו מיוחסים (במ"ח), גם בזה הזכר ונראה שלי הוא השלישי (רמב"ן):

ופשוטו גוס על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה ודבר הזוי מכו, מפורש בפרשה שניה לאחר סדר היחס, אלא מתוך שהזכיר משה ואהרן יי הפסיק הענין באלה ראשי בית אבותם ללמדנו היאך נולדו משה ואהרן ובמי נתיחסו: (יד) אלה ראשי בית אבותם. מתוך שהזקק ליחס שצטו של לוי עד משה ואהרן, בשביל משה ואהרן, התחל ליחסם דרך תולדותם מראובן יי. (בפסיקתא גדולה פ"ז ז) ראיתי לפי שקנטרס יעקב אבינו* לשלשה שצטים הללו בשעת מותו חזר הכתוב ויחסם כאן לצדס, לומר

שינוי נוסחאות אביהם.

אור החיים

אח האחים למלכים עליהם כנזכר, ומעכה פרח לה טענת הן בני ישראל וגו' כי מעכה והלאה מורא מלכות עליהם ועל פרעה וידבר משה אליו כדבר אל עבדו וכמו שכן היה, ובזה נתישב הדברים על נכון: יד. אלה ראשי וגו'. טעם שהעלה מספר בני ישראל עד משה, לפי מה שפירשתי בסמוך שהמליכס על ישראל יחס אותם הכתוב לומר כי אין מעמידים מלך על ישראל אלא המיוחס עד יעקב, ולזה לא יחס אותם הכתוב קודם יי אלא אחר מאמר משה הן בני ישראל ותשובת ה' אליו

כדצ"י). ולד שלא יהיו נחשבים לשמוע להם אמר ויגוס פי המליכס על בני ישראל ועל פרעה על דרך (ש"א י"ג) ויגוהו ה' לנגיד, ומעכה הנה מוראס על ישראל ועל פרעה, ואמר להוציא וגו' פי לסיצת פרט זה הקנה להם ה' בחינת המלכות על ישראל לכל ימאנו ללאח ועל פרעה לכל יעכב על ידס יי). ומכאן אחי למד שיש רשות למשה ולאהרן לרדות באיש ישראל הממאן ללאח. ואולי כי לזה נחכוון משה באומר בני ישראל לא שמעו אלי פי לא רנו ללאח יי) כי אמרו יגוה לנו בן עמרס במקומינו לזה המליך ה'

אור בהיר

א) ה' יגוה וא' ידבר. ב) אכל לא לפרטים אחרים, כגון להעלות להס מס וכדומה. ב) ויהיה חיצת שמעו מלשון וישמע יעקב אל אביו. ג) פירוש לא יחסם בפעס ראשון שהזכיר שמוחס.

ראובן: 10 ובני שמעון ימואל וימין
 ואהר ויכין וצחר ושאל בן־הכנענית
 אלה משפחת שמעון: 11 ואלה שמות
 בני־לוי לתלדתם גרשון וקהת ומררי
 ושני חיי לוי שבע ושלשים ומאת
 שנה: 12 בני גרשון לבני ושמעי
 למשפחתם: 13 ובני קהת עמרם
 ויצהר וחברון ועזיאל ושני חיי
 קהת שלש ושלשים ומאת שנה:
 14 ובני מררי מחלי ומושי אלה
 משפחת הלוי לתלדתם: 15 ויקח
 עמרם את־יוכבד דדתו לו לאשה
 ותלד לו את־אהרן ואת־משה ושני
 חיי עמרם שבע ושלשים ומאת שנה:
 16 ובני יצהר קרח ונפג וזכרי: 17 ובני
 עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי: 18 ויקח
 אהרן את־אלישבע בת־עמינדב

וברמי אלין זרעית ראובן: 10 ובני
 שמעון ימואל וימין ואהר ויכין
 וצחר ושאל בר כנעניתא אלין
 זרעית שמעון: 11 ואלין שמחת
 בני לוי לתולדתהון גרשון וקהת
 ומררי ושני חיי לוי מאה ותלתין
 ושבע שנין: 12 בני גרשון לבני
 ושמעי זרעיתהון: 13 ובני קהת
 עמרם ויצהר וחברון ועזיאל ושני
 חיי קהת מאה ותלתין ותלת
 שנין: 14 ובני מררי מחלי ומושי
 אלין זרעית לוי לתולדתהון:
 15 ונסיב עמרם ית יוכבד אחת
 אבודי לה לאנתו וילידת לה ית
 אהרן וית משה ושני חיי עמרם
 מאה ותלתין ושבע שנין: 16 ובני
 יצהר קרח ונפג וזכרי: 17 ובני
 עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי:
 18 ונסיב אהרן ית אלישבע בת

עמינדב אחתה דנח
 לאנתו וילידת לה ית
 אביהוא ית אלעזר וית
 16 ובני קרח אסיר
 ואביאסף אלין זרעי
 17 ואלעזר בר אהרן
 מבנת פוטיאל לה לאנו
 לה ית פינחס אלין ריע
 לזואי לזרעיתהון: 18 ה
 ומשה רי אסר ית להון
 בני ישראל מארעא דכ

רע
 (כג) אחות נחשון. מכל
 לריך לדוק צלחיה (כ"ר
 פוטיאל. מרע יתרו שפ
 יוסף¹¹ שפטע¹² צילרו
 ומשה. אלו שהחכרו
 לעמרם: הוא אהרן ומ
 שינו טעמות * טדו

הכל (רא"ם), וכן אחות נביו
 והשיאה נביות, וכל הכתוב ל
 שהשיאה נחשון (נח"י), ומה
 ש"ר איתא ח"ל: נח פוטיאל
 ונכסות מ"ג. איתא מבנות פו
 יתרו ויוסף שבהם נזכר "בגור
 (מהרד"ו), וכל דברי רז"ל דז
 פוטיאל, לפי שהכתוב לא אמר
 שמייחס את אלעזר אחר עמי
 העלם (רמב"ן): מזז זולל

ויאוס שהמלין
 כו. הוא אהרן ומש
 צפרשה, הכ
 טד) להיכן מנה

רש"י

שהשבוים הם: (עז) ושני חיי לוי וגו'. למע נמנו
 שנותיו של לוי¹¹, להודיע כמה ימי השעבוד, שכל
 זמן ש אחד מן השבטים¹² קיים לא היה שעבוד,
 שנאמר (י"ג) וימת יוסף וכל אחיו ואחר כך ויקם
 מלך חדש, ולוי האריך ימים על כולם (כד"ט י"ז):
 (יח) ושני חיי קהת. ושני חיי עמרם וגו'.
 מחשבון זה אנו למדים על מושב בני ישראל הרב
 מאות שנה שאמר הכתוב שלא בארץ מצרים לבדה
 היו אלה מיום שנולד יצחק¹³, שהרי קהת מיורדי
 מצרים היה, חשוב כל שנותיו ושנות עמרם ושמונים
 של משה לא תמלאם די מאות (שנה), והרבה שנים
 נכלעים לבנים בשני האבות (כס): (כ) יוכבד דדתו.
 אחת אבוכי (איק), בת לוי¹⁴ אחות קהת:

לקט בהיר

מא) זה לא נזכר ליחוסם של משה ואהרן, ולא כן עשה
 נראהו ושמעון - והרא"ם ז"ל עשה חשבון שהשעבוד לא
 היה יותר מקי"ו שנה עיי"ש, וכן הוא בסדר עולם
 פ"ג: מב) פי' שבעים כאן בני יעקב דהיינו לוי ויוסף לא
 אפרים ומנשה, ופשוט הוא, שהרי כל בנים של חז"ל נס"ע
 הוא בנוי על הפסוק וימת יוסף וכל "אחיו" ולוי האריך
 ימים וכו', ובזה לא קשה קושיית הד"ד ז"ל שאפרים היה חי
 ומתאבל על בניו שמהירו את הקץ לי שנה והרגום אנשי גת
 (מ"ל): מג) שהוא היה בנו החשוב והעיקר זרעו של
 אברהם, ומיום הוולדו נתקיימה כי גר יהיה "זרעך"
 (רא"ם): מד) פי' הגם שאלל עריות נקרא דודמו אשת
 דודו דהיינו אחת אח אבוכי, כאן נהכרת שהיא אחת אבוכי
 (רא"ם), גם השמיענו שלא היחא אחות אמו אלא אחות

בְּכַל־הָאָרֶץ: שְׁבִיעֵי אִי עוֹדֶךָ מִסְתּוֹלֵל
 בְּעַמִּי לְבַלְתִּי שְׁלַח־ם: הַנְּנִי מִמְטִיר
 כָּעֵת מִחֵר בְּרַד כְּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־
 הָיָה כְמוֹהוּ בְּמִצְרַיִם לְמִן־הַיּוֹם הַזֶּה וְהוֹסֵדָה
 וְעַד־עֲתָה: יט וְעַתָּה שְׁלַח הָעַז אֶת־

י עד כען את כבישת בה בעמי
 בדיך וכלא לשלחתהון: יח הא
 אנא מחית מטרא בעדנא הדין
 מחר ברדא תקיף לחדא די לא
 הוה דכותה במצרים קמן וימא
 ראשתכחלת ועד כען: יט וכען

לקט בדיר

רשי

שהיה צנחמות (בא"י): יג) אין ראונו לומר שהינה
 מסתולל פירושו כבישת, שא"כ הוא פועל לנוכח שאתה
 פרעה כונש את ישראל, ורש"י בעלמו אומר לקמן שהוא
 מתפעל, וכן הוא בש"ר שהיה עושה אותם כמסילה, ולדרך
 זה הוא מתפעל שנעשו מסילה על ידך, אלא האונקלוס
 מפרש הענין שנעשו מסילה על ידי שאת כבישת זהו
 (בר"א): יד) שכלא זה מיותר הוא מינה כעת, גם אין לו
 שחר, גם אינו ידוע איזה עת (רא"ם), אבל אם נפרש כעת
 הזאת מדוייק הוא שלא אמר קעת אלא קעת בקמ"ץ הידועה
 קעת כאלו אמר קעת, והוא עת שאנו עומדים בו עתה
 (לבוש), ועדיין יקשה אפשר שפרעה אינו יכול ללמנחם
 במכוון, גם אפשר שיכחישנו, ויאמר שאין זה עת הזאת, לזה
 שרט לו שריעה וכו' (בא"י): טו) זה ענינו ופירושו, אבל
 אין הלשונות שיים, כי הוסדה הוא לשון קל, נחיסדה הוא
 לשון כנד, ונ' החיצות הם משורש "יסוד" וגם פירושם
 היינו הך, ואח"כ מפרש אם הוא משורש יסוד היכן הלך
 היו"ד שחזכו, ואמר שכל לשון נפעל או התפעל נריך אות
 נו"ן או יו"ד לשימוש כגון נרפה הנגע או יקבע בשופר
 גדול, וכשאות ראשונה של השורש יו"ד נחפך היו"ד ונתן בו דגוש והוא במקום צ' יודיין, שנמקום לומר היקדה
 אמר הוסדה הוא"ו דגוש, שאין הדגוש ניכר צו"ד כמו בוא"ו וכן במקום לומר יילד שקשה למצואו אמר יולד
 (מ"ד): טז) לפי שאין מינה זו מורגל כלשון הקודש מביא התרגום שהוא לשון אסיפה, שעל יאסף מתרגמיין

(כ"ה): ח) עורך מסתולל בעמי. כתרנומו
 כבישת"י ציב* בעמי, והוא מגזירת מסלח (ישעי'
 י"ח כ"ה) דמתרגמיין אורח כבישא, וכלע"ז קלקר"ר.
 וכבר פירשתי צסוף ויחי מקן, כל תיבה שתחלת
 יסודה סמ"ך והיא צאה לדבר כלשון מתפעל, וקמן
 התי"ו של שמוש צאמנע אותיות של עיקר, כגון זו,
 וכגון (קבלת י"ב ה') ויסחבל החגב, מגזרת סבל, כי
 חשחרר עלינו (במד' כ"ו י"ג), מגזרת שר ונגיד, (וכן)
 (דני' ז' ה') משחכל הויח: יח) בעת מחר. כעת
 הזאת"י למחר, שרט לו שריעה זכותל, למחר
 כשהגיע חמה לכאן, ירד הכרד (ש"ר - תנח"י): הוסדה.
 שתיסדכ"י, וכל תיבה שתחלת יסודה יו"ד, כגון
 יסד, ילד, ידע, יסר, כשהיא מתפעלת, חצא הוא"י
 במקום היו"ד, כמו ה'קסדה, ה'קלדה (הושע ב' ה'), ו'ולדע
 (אסתר ב' כ"ב), ו'ולד ליוסף (ברא' מ"ו כ'), בדברים לא
 יוסר עבד (משלי כ"ט י"ט): יט) שלח העז. כתרנומו
 שלח כנוש"י, וכן (ישעי' י"ח ה') יושבי הגבים העזו, (ירמי'
 שטי וסחאת י"ח)

אור החיים

יט. ועתה שלח העז. ואם תאמר אם כן מה
 מכה זו עושה. הרי שלך לפניך מה
 שהקדים ה' לומר לו שאין חלית הכוונה במכות
 להרע אלא צבזור הראותו כמו הגדול וידו החזקה,
 ולזה הודיעו שיאסוף אדם ובהמה מן השדה, ועל
 כל פנים העשה המכה רועם בהשחחה מה שהוא
 מחובר לארץ שכן כתיב ואת כל עשב השדה הכה
 הכרד ואת כל עץ השדה שבר. וגשאר לנו להשכיל
 כתיבת ועתה מה יכוין בה אלהינו עליון, אם לומר

כפשטה ממש צאותו עת למח ילו האל על זה כיון
 שאין הכרד יורד עד למחר כעת ההוא. ואולי כי
 נריך שיעור זה לשלוח עד למקום שאדם ובהמה
 שמה ולשוב ליאסף הכיתה. עוד נראה בהקדים
 לשאל דבר ה' שלח העז לאיזה מקום נוטה אם
 להירא דבר ה' הוא מעלמו כשישמע כי מחר ימטיר
 ה' ברד בשדה יירא ויכניס עבדיו ומקנהו אלא ודאי
 שלח באו הדברים אלא למי שאינו ירא דבר ה',
 וכפי זה יכוין באומרו ועתה על דרך אומרים ז"ל

שלח כגוש ית בעידך וי
 קך בחקלא כר אנשא
 ראשתכח בחקלא וכל
 קביתא ויחות עליהון
 וימותון: כ דחילי מפת
 מעברי פרעה כגוש ית
 וית ניתוהי קבתיא: כא ור
 קבה קפתגמא ר"י ק
 עברוהי וית ניתוהי
 כב ואמר יי קמשה ארים
 על צית שמאי ויהי בר
 ארעא דמפרא על אנ

רש
 ר (א) העזו בני בנימין (פס
 לשון הכנסה"י הוא: (כ)
 וינס): (כב) על השמים
 אגדה (כ"ה) הגזיבו הק

בספון ובמרובה, וכמו שפועל
 כמוהו רבים (רא"ם), ולפי הד
 שהשליטו הקב"ה למשה רבינו

(צ"ר כ"א) אין ועתה אלל
 אינס שמים על לב דבר ו
 בהשוכה וישומו על לב
 ויכניסו מן השדה וגו'. וכן
 לא חזרו בהשוכה ולא שמו
 כ. **כא. ואשר** לא וגו' וי
 בחוספת
 הוא ואשר לא שת לבו

שָׁלַח בְּנוֹשׁ יָת בְּעִירָהּ וַיֵּת כָּל דִּי
 קָדָּךְ בְּחַקְלָא כָּל אַנְשָׁא וּבְעִירָא
 דְּאַשְׁתַּכַּח בְּחַקְלָא וְלֹא יִתְבַּנֵּשׁ
 לְבִיתָא וַיַּחֲזִית עֲלֵיהוֹן בְּרָדָא
 וַיִּמְוֹתוּן: כ דְּדַחֲלֵי מִפְתַּנְמָא דִּי
 מַעֲבָדֵי פְרַעָה בְּנוֹשׁ יָת עֲבָדוּהֵי
 וַיֵּת גִּיתוּהֵי לְבַתְיָא: כא וְדִי לֹא שׁוּי
 לְבַה לְפַתְנָמָא דִּי שְׂבַק יָת
 עֲבָדוּהֵי וַיֵּת גִּיתוּהֵי בְּחַקְלָא:
 כב וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אָרִים יָת יִדְךָ
 עַל צִית שְׂמִיָּא וַיְהִי בְרָדָא בְּכָל
 אֲרֻעָא דְּמִצְרָאֵי עַל אַנְשָׁא וְעַל

מִקְנֶךָ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְךָ בַשָּׂדֶה כָּל־
 הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר־יִמְצָא בַשָּׂדֶה
 וְלֹא יֵאָסֵף הַבֵּיתָה וַיֵּרֶד עֲלֵיהֶם הַבָּרָד
 וּמָתוּ: כ הִירָא אֶת־דְּבַר יְהוָה מִעֲבָדֵי
 פְרַעָה הַנִּים אֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־מִקְנֵהוּ
 אֶל־הַבָּתִּים: כא וְאֲשֶׁר לֹא־שָׂם לְבֹו אֶל־
 דְּבַר יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־
 מִקְנֵהוּ בַשָּׂדֶה: כב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה נִטֵּה אֶת־יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וַיְהִי
 בָרָד בְּכָל־אֲרֶץ מִצְרָיִם עַל־הָאָדָם וְעַל־

רש"י

לקט בהיר

ר א' העתו בני בנימן (פס"ו): ולא יאסף הביתה.
 לשון הכנסה"י הוא: (כ) הניס. הצריח"י (לשון
 וינס): (כב) על השמים. ללד השמים"י, ומדרש
 הגדה (ג"ה) הגביהו הקב"ה למשה למעלה מן
 נחפזו וזמרוהו, וכמו שפועל עומד כש'אדם צורה הוא גם,
 כש'מזכיר את אחרים הוא הניס: יט) וכל על במקום אל, ויש
 כמוהו רבים (רא"ם), ולפי הדרוש הוא ממש על, ומדרש
 בלורה זאת לא נמצא אללינו, ואפשר שכונת רש"י על מדרש ש"ר
 שהשליטו הקב"ה למשה רבינו על מערכת השמים (מ"ל), שמכות
 הראשונות לא היה משה מכריח אלא הארץ והמים
 וחולדותיהם, וזמכת נרד הכריח גם נבא השמים (מהר"א):

ימכנס: יז) פי' אינו מלשון הוספה, גם אינו מלשון סוף
 וקץ, אלא מלשון אסיפה, אצל נמצא כמה פעמים לפי ענינו
 שאין פירושו לאסוף הדברים אל מקום אחד כדי שלא יהיו
 מפוזרים, אלא פירושו הכנסה, והכחוב הו'אלו בלשון אסיפה
 ש'לך לאסוף המפוזר כדי להכניס: יח) פי' הכניס
 נחפזו וזמרוהו, וכמו שפועל עומד כש'אדם צורה הוא גם,
 כש'מזכיר את אחרים הוא הניס: יט) וכל על במקום אל, ויש
 כמוהו רבים (רא"ם), ולפי הדרוש הוא ממש על, ומדרש
 בלורה זאת לא נמצא אללינו, ואפשר שכונת רש"י על מדרש ש"ר
 שהשליטו הקב"ה למשה רבינו על מערכת השמים (מ"ל), שמכות
 הראשונות לא היה משה מכריח אלא הארץ והמים
 וחולדותיהם, וזמכת נרד הכריח גם נבא השמים (מהר"א):

אור החיים

ב"ר כ"א) אין ועתה אלא חשובה, כי להיות שהם
 אינם שמים על לב דבר ה' לזה אמר להם שיחזרו
 בחשובה וישומו על לב דבר ה' כי עשה יעשה
 ויכניסו מן השדה וגו'. והודיע הכחוב כי הרשעים
 לא חזרו בחשובה ולא שמו לבם וגו' ובערה בם אש
 ה':
 כא. ואשר לא וגו' ויעזבו. טעם אומרם ויעזבו
 בחוספת וא"ו"י, שיעור הכחוב כן
 הוא ואשר לא שח לבו בכל הקודם אל דבר ה'

הוסיף על חטאיו אפי' בדבר הזה שאין לו שום
 הפסד בהכנסתם הביתה והוא עומד להפסיד
 קניניו אף על פי כן ויעזבו וגו' להראות כי דבר ה'
 צוה. והללתי כי המלציים מכעיסים היו את המקום
 לא ללד שהיו מחזיקים בישראל לעבודתם הוא שהיו
 ממאנים לשולחם, והנה לפניך שלא האמינו שיש כח
 בו חו"ש להוריד הכרד ואפי' בחורח ספק לא היה
 אללם שלא חששו לשמירת עבדיהם ובהמחם. ואולי
 כי ללד שלא היו בשש מכות הקודמות דבר פלא הזה

אור בהיר

קבר) היה לו לומר עוב.

ימי
 הא
 דין
 הא
 מא
 ען
 ימו
 ש"י
 י"כ
 ולת
 וסן
 ז',
 כי
 קו)
 שח
 חר
 דה.
 גון
 ז"ו
 דע
 לא
 מו
 יח
 דה
 ולד
 יין
 יין
 כי
 זה
 ים
 אס
 ייר
 יאי
 ה',
 י"ל

7

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר

אור לשמים

אשר חיבר כ"ק הרב הנאון הצדיק והקדוש והטהור משיח ה'
רבן של בני הגולה כנגלה ובנסתר

מוהר"ר מאיר הלוי זצוקללה"ה

מנהל עדת ישורון ואב"ד בק"ק סטאבניץ ובק"ק אפטא

(ע"פ נוסח השער דפוס תרס"ט)

נערך מחדש, בהנה"ה מדוייקת ע"פ דפוס ראשון, נחלק לפסקאות
קצרות לפי הענין, בתוספת מראי מקומות, הערות הארות
וביאורים, וכמה מפתחות, דבר דבור על אפניו

פניה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשס"ג לפ"ק

ל ריבוי האור
ה לא תאספון
לחפוש אחר
ללבוך לבנים,
לשמים ללכן
לעשות יותר
לז על דורות
לועיקר הדרך
לממדריגה
ל.

[ה]אלהים אני
להמשיך אליו
לאלהים אל
לזין כנ"ל. וזה
למשיכים רצון
לז יומתקן כל
לז"פ ויאמר
לשכה כידוע,
ל[סופא] דכל
לואר ביחזקאל
לזלם קים, כ זה
לז ויאמר אליו.

לדמשה בכל דור
לזיג הרמו למלך
למבואר ביחזקאל
לממזוה, ונשאר
לשער לוי שהוא
לזבאמת הכוונה
לביחודים [היינו
לזר לה, וה' יאיר
לזינה שהיא בסוף

ואז יומתקו כל הדינים, ומבחינת אני שמרומז על דינים ח"ו (ע' מ"ו מ' טו.) יהיה הו"י"ה והי' רחמים גמורים (ע' זח"ג טו.), וז"פ אני ה', ודו"ק:

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו ה' (י, ג). יבואר בהקדם פירוש הפסוק (שמות טו, יב) מי כמוך" באלים וכו', ודרשו חז"ל (גיטין טו:) מי כמוך באלמים, כי בזמן הגלות אז עולם הדיבור שרומז לשכינה (ע' מ"ו הקדמה ח.) הוא בהגלות (ע' פע"ח ט' הקדשים פ"ב), ולזה אמר משה רבינו ע"ה (שמות ד, י) כבוד פה וכבוד לשון אנכי, כי עולם הדיבור היה בגלות. וזה שאמר יוסף לאחיו (בראשית ל, י) הנה אנחנו מאלמים אלומים", מחמת שראה שלא היה להם אחדות והיה הדיבור בגלות. וכשיש יחוד התחתון אזי יש ג"כ יחוד עליון ע"י מ"יין נוקבין שנותנים למעלה, ונשפע משם י"ה רומז לאו"א (מ"ו מ' טו פט:) לכ"י שיהיה לה גדלות, וזפ"ה מי כמוכה באלים מי כמוכה באלמים, כי מי כמוכה ס"ת י"ה, דהיינו להמשיך מוחין משם י"ה לכ"י, ובדרך כלל נקרא להמשיך מיובל לשמיטה", ונעשה מבחינת אלם אלהים, והדיבור יוצא לחירות, כי נמשך אליו מחירות עליון ע"י מ"נ שנותנים למעלה.

וזפ"ה וידבר אלהים אל משה, דהיינו שהמשיך מוחין קדישין מבחי' או"א לכ"י שיהיה בחינת אלהים ולא יהיה עוד בחינת אלם. אל משה - פירוש

שיתיחדו הקול ודיבור, כי משה רבינו ע"ה היה בחינת קול, בעלה דמטרוניתא" (מ"ח כ"א). ויאמר אליו אני ה', אני נק' כ"י כמו שאמר הילל (פוסק ג.) אם אני כאן הכל כאן, הכל הוא אותיות כלה, רומז לכ"י (מ"ב ה.), וזה ויאמר אליו אני ה', פירוש שיתיחדו בחי' זו"נ, וזה אני ה"י, ודו"ק:

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי (י, ג). ושם שדי הוא שדי בברכותיו (רש"י בראשית כח ג), והנה אברהם אבינו ע"ה היה די בברכותיו, והיה מספיק לו הכל, ועיקר רצונו ותשוקתו היה תיקון נשמתו. ויצחק אבינו ע"ה היה מצמצם עוד יותר מגודל פחד שהמשיך. ורק יעקב אבינו ע"ה היה כל רצונו להמשיך שפע גם לזה העולם, כמ"ש (בראשית כט, יח) אעבודך שבע שנים", ולזה כתיב (ישעיה נח, יד) והאכלתיך נחלת יעקב - נחלה בלי מצרים. ובזה פירשנו הפסוק (מלכים קמו, ח) משליך קרחו כפיתים, קרחו בגימטריא שדי, דהיינו שבחי' שדי, שדי בברכותיו יהיה כפיתים" - רומז ליעקב אבינו עליו השלום שנקרא איש תם, שרצונו היה להמשיך טוב ושפע גם לזה העולם:

7 וארא אל אברהם וכו' (י, ג). ופירש רש"י,

וארא אל האבות. וכבר תמיה זו מפורסמת, מה בעי רש"י בזה. וכבר פירשנו ענין זה, יעו"ש בדברינו, ועיין בפ' בחוקותי בפסוק וזכרתי את בריתי יעקב (ע"ב ר"ז),

כל דרגין. ז. בפסוק כמכה. ח. לשון אלמים. ט. מבינה למלכות (זח"ג קח:). י. בחינת בינה (זח"ב קיד.). יא. היינו דבחינת קול רומז בו' של שם בחי' עלמא דדכורא בעלה דמטרוניתא (זח"ג קכא:). יב. כלומר אני והו"י"ה. יג. רבינו ז"ל מביא לעיל ריש פ' וישב בשם הזוה"ק שהסביר כן בהאי קרא, ע' זח"א קנג ע"ב, זח"ג שב ע"א. יד. אפשר כוונת רבינו ז"ל ואפשר בדרך רמז עכ"פ דהכתיב כפתים, והיינו אותיות כפי תם, כלומר

התורה והנבואה
GOTTESDIENST
התורה והנבואה

ושם תמצאנו. ועוד לאלהי מילין, ונ"ל שזה היה כוונת רש"י בפירושו, כי היה קשה, כי התוה"ק הוא נצחיית ומה בא הפסוק ללמדנו וארא אל אברהם, וז"פ רש"י וארא אל האבות, שיהיה גילוי השי"ת לאותם שמתנדבים עצמם להשי"ת, ואבות הוא לשון רצון, כמו כי לא אבו"ם, הגם שעדיין אינם עובדים להשי"ת רק שיש להם רצון טוב לזה יהיה להם ג"כ גילוי ית"ש.

ובזה פירשנו הפסוק (שמות ה יד) אלה ראשי בית אבותם, דהיינו שאותם רשאים להיות ראשים על ישראל, אותם שפנימיות רצונם הוא שיתגלה רצון דלילה, ואבותם הוא לשון רצון כנ"ל, ובית הוא לשון תוך, ואותם שכל רצונם הוא שיתגלה הרצון עליון בעולם, אותם רשאים להיות ראשים על ישראל, וכשיתגהג"ם העולם כרצונם. בני ראובן, בגימטריא עשר הוי"ת קדושות עה"כ"ם, וזה בני ראובן - שרצונם הוא שהכנין העולם יהיה רק ע"י עשר קדושות הוי"ה ב"ה. חנוך, רומז למט"ט (ומ"ג קפט). מדריגה התחתונה, שהוא ממתיק היכל הנוגה (ע' ומ"ג רמ"ג פדס שכ"ה פ"ו), וזה חנוך הוא אותיות ח"ן כ"ו, כי ח"ן בגימטריא נ(ו)גה, דהיינו שהוא ממתיק היכל הנוגה ע"י הוי"ה ב"ה שבגימטריא כ"ו. ופלוא, רומז לאלוף חכמה אלוף בינה"ם, ועוד למעלה גבוה מעל

גבוה נקרא פלא (ע' פדס שכ"ג ע' פלא, שכ"ו ס"ד), וזה נורא תהלות עושה פלא"ם (שמות טו, יב).
ד וחצרון, הוא לשון חצר נו"ן, דהיינו שהוא תמיד בתשובה ונדמה אליו שהוא רק בחצר ולא אעיל עדיין לגו, וזה חצר, שדומה לו שהוא עדיין בחצר, ונו"ן רומז לנו"ן שערי בינה"ם, דהיינו שהוא תמיד בתשובה, וזה חצרון. ובוה פירשנו מה דאיתא באבות דרבי נתן"ם כל המרבה לשוב אין לו חלק לעוה"ב. כי תכלית העבודות הוא ליתן התעוררות ומ"נ למעלה להעולמות, ומעולם לעולם עד סוף כל המדריגות, וזה הוא ענין עוה"ב, הגם שיהיה אז תענוג תמידיי אעפ"כ לא יבוטל זאת. ויש שאין לו כח ליתן מ"נ בפני עצמו כי אם ע"י שותפות הצדיקים, וזה סוד (פנהדקין פ"י מ"ב) כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, דהיינו שיש להם חלק עוה"ב ע"י שותפות הצדיקים"ם אבל לא בפני עצמו, וזה כל המרבה לשוב - שהוא תמיד בתשובה, אין לו חלק לעוה"ב - פירוש שאינו נותן מ"נ בשותפות, רק בפני עצמו יוכל ליתן מ"נ.
ל

נחזור לפירוש הפסוק, וכרמי, כרם נק' כנס"י, כמו שכתוב (דברים כג, כה) כי תבוא בכרם רעך, כרם לה' צבאות (ע' ישעיה ה, ז), וזה וכרמי יו"ד - להמשיך מחכמה עילאה לחכמה תאה, כי יו"ד

כמו תם. מו. צ"ע בדיוק בכוונת רבינו ז"ל, וע' ישעיה ל ט. מו. כלומר ושיתנהג. יו. ראובן עה"כ עולה כמנין ר"ס, כמנין י"פ הוי"ה. ובעצם המשך הדברים נראה דרבינו ז"ל מפרט כמה מדריגות בענין הראויים להיות ראשים, וה' יאיר עיני המחכים לאורו. יח. ע' איוב לג לג, שכת קד., וע' ש' הפסוקים איוב שם. יב. ע' בספר שערי צדק השער העשירי מ"ש כביאור כתוב זה, וע' בש' הפסוקים פ' בשלח. כ. הנקראת תשובה (זח"ג קכב). כא. שם בפל"ט איתא אין להם סליחה ע"ש בגירסאות. כב. לכאורה כונת המשך דברי רבינו ז"ל, דעצם זה שנקרא חלק מראה שיש בזה ענין שותפות, אמנם מאחר שכל ענין עוה"ב הוא ענין ההשתוקקות מעולם לעולם כנ"ל, לכן בהכרח שחלקו הוא עם הצדיקים שבהם ישנו ענין התשוקה שהוא ענין עוה"ב.

רומז לחכמה כידו ישראל"ם רומז

ויצא משה ואהרן נ אל ה' (מ, ט).

לבדו ולא אהרן.

דלקמן (ט, זג) לא כת

רק כתיב ויפרש כפי

מה שפירשנו כבר ה

ערוב כתיב (מ, טו) וי

ועתה אל ה', ולקמן

ויצא מעם פרעה ויע

משה, יעויין שם בד

בטוב, ובוה יתורצו ד

שאוסנין עוד נופך,

ואהרן הלכו מעם פרי

חלק טוב הניצוצות

ואהרן, רק כאשר הח

שם פרעה על שפו

מהקדושה, ולזה כת

מעם פרעה, שהוצרך

מפרעה מחמת שהתו

לא התפלל בעדו, וו

כתיב (ט, טז) כצאתי :

ולא אפרוש עוד בד

אברים, וכן עשה, וא

אברים קבל חיות

תחתוני ולא כמו שע

הוא דבר רוחני, ולז

ויצא מעם פרעה

הלכו מע

ושמתי פדות בין ענ

כג. הרמוזה בתיבה כרם.

או רחם, ומש"כ רבינו ז

ברמ"ח, או העיקר לרמו

ציונים
 ה אין בור ירא חטא. יוסטמי נרטה פ"ח ע"ח חוספתא נרטה פ"ח: ולא הביישן למה. מ"י ד"ח זוטא פ"ג: ובמקום שאין אנשים ט"ו. פ"י נרטה פ"ג ע"ח:

שינויי נוסחאות
 ה ובמקום שאין אנשים כ"ו. נחמ"ו... שאין כ"ו... ונרטה פ"ג (כ"ה) מ"א. נ"ו ארמי באתר דלית גבר תמן הוי גבר (מודי ט"י) וע"פ.

ראשון לציון
 ה חייט ר"ה ולא כל הרבה בשמחה כ"ו וכבר נמצא בר כענין רבי אלמור בן הרטום או אילפא בר. (שמ"ח) דלילפא מנאכ המניה כ"ח ע"ח שנק' למהרה האט ר"ח בן הרטום חמה יומא ל"ה ע"ג שכל העשר היה לו מאזי והוא לא עסק כלל במורה וכל אהע טונת המי"ט נה"ל. וע"י יל"מ:

חידושי הגר"א
 ה ולא הביישן למה. כמ"ט (ש"כ) א"ח נגלה נהאשא וא"ח זמנה ונ"י פ"י נרטה פ"ג (כ"ה). ולא (ש"כ) דכ"ה א"ל משה פ"ט ונ"י כ"ט ש"ח הפנתי ט"ו הכ"י נכעם ט"ו. ולא כ"ה ובר. כמ"ט נרטה פ"ה דעיון (כ"ה) ולא מכ"ה ל"ה הכ"ה לא תמא לא נהרטה ט"ו.

הג' דח"י הרי"ש
 ש"י דעה הקודם ד חייט ר"ה שא"א ל"שמות. אב"ד הרמב"ם בר שא"א יהיו פשוטי הדברים סרוחק ס"א ובכ"י בר. ח"ה הרבה נהפק וע"פ בשלימות. אכל ק"ל ש"ח רוב דברי ח"ל הנגדה כמה ע"ד זה וכמו שהאריך נעלמו כ"ה נחלמ פק חלק. דע שנין הר"ב ט"ח ו"ל וס"ו להמע ט"ו לא נכ"י.

אשנה: ה אין בור ירא חטא. עיין נפרק דלקמן משנה ט"ו. ונפ"י הר"ב ס"ס: עם הארץ. מפורש נדכני הר"ב נמשנה י" פ"ה: ולא כל המרבה בסחורה [נראשית מוז], וארעא לא חנור: ולא עם הארץ מוכבים. אמר כל לפי שאפשר וכבר נמלא מי שהרבה בסחורה ויחכם. כענין ר"ח בן חרטום. או אילפא וכלנו רבים הביאוס המפרשים. מדרש שמואל. ופירש עוד בשם החסיד דאמר מחכים שהוא פועל יונא וחזר למה שאמר ואין הקפדן מלמד. ואמר שכל המרבה בסחורה אינו מחכים כלומר שנעמות הפנאי ילמד לאחריים אבל לא יחיימם: המרבה בסחורה. דוקא קאמר המרבה. דכלל משה ומתן להחיות גופו גם חורמו אינה מתקיימת כדאמרין לקמן אם אין קמה אין תורה. ואמרין נמי לעיל יפה תלמוד מורה עם דרך ארץ: השתדל.

ענינו ההרגל והמהשנה לדבר. ומרגום ויאבק איש עמו ואשתדל גברא עמיה: ואמרו [עיהיין ה"ה] שהחורה לא תמצא כבעלי הגאווה והגסות ולא בהולכי ארצות רחוקות וסמכו זה לפסוק על צד המליצה

פירוש המשניות להרמב"ם

ואחר שאין אנשים חכמים שילמדוך הוה אתה מלמד את עצמך וחרגום ויאבק איש עמו ואשתדל גברא עמיה: ואמרו [עיהיין ה"ה] שהחורה לא תמצא כבעלי הגאווה והגסות ולא בהולכי ארצות רחוקות וסמכו זה לפסוק על צד המליצה

מלאכת שלמה

ו ולא הביישן. נ"ד פ"ד דה' ח"ח ס"י ה'. ולא כל המרבה כ"ו. ש"ס פ"ג ס"י ו'. השתדל. ס"א השתדל נר"ש וכן משמע דגרסי דר"ק ש"י נקוף ספר השקשים השתדל כמו השתדל וגם הרמב"ן ו"ל כפי' המורה כפי' משפטים נבסוק וס' יפנה כתב שיש נוסחאות

י כ י ן תפארת ישראל ב ו ע ז

(ב) ואפשר עוד דלענין חורה על הלימוד קאמר. דמוכה על כל הכולה להלכה בלימודו, לחזור אח"כ פעמים על כל ענין שלומד, וכמאמר חו"ל מנה מניה מ' ומנין דמני ליה כמנה נביסמיה [מנהל ד"ו ע"ג], דמלמד שפ"י החורה הרבה פעמים, מנין הדבר יחזר, וכמו שדרשו חו"ל [נרטה פ"ג ב"ן] על הפסוק ה"כתיב ושמע ישראל, דחורה נמשלה לבשר דכל מה שהאדם טוסקו יחזר, מנא כ"ו טעם יו"ט. [ובר"ך זה פ"י מ"ט חו"ל [פסחים מ"ט ב"ן] כל הלימוד חורה כמי ע"ה כלינו נע"ל לחושנו כענין, שאמר חורה ט"ו ל"ו משה מורשה. א"ה מורה אלא מארסה. ד"ל דמרי"ט ומשלה מורה לחוסה. דכמו לחוסה נטעה אין דרכה להראות פנימיות חוד ישיה, ולגלות מלפניו סודותיה לחוסה שלה. עד שחיה גישה עמו עמי, וכל עד שחשבו עמו חוד יחזר, יאבד מראה נכריותו כעירה אחת לחמה עד שלכסף כשתיה נשאה לו. או מנה לעינו כל פתרי ישיה והיו סניקו פרומים יחד ולא יתנושאו, מה שיש ראי' לעשות ק' לעיני נכרי. ק' דרך המשתדל טעם ראשונה להסתפק בענין מה נהי"ק או טעם ראשונה ושייה ח"ה מחר"ה כענין נכרייה והיא מתנבחת ולא חמת לו ענין להפקד על ישיה הפנימי וסודותיה העלמים חמת מתן דברי משכנה. עד שיחזר להסתפק עמה פעמים הרבה כל עוד יחזר אחת לחמה. חוקריה האכנה ומנהל לעינו פחות הפלגותיה והו ישיה אשר עין לא ראה. עד שלכסף כאשר וזה שתקדו כבר חורמו [כפ"י י"ט א"ן] או מדבר אשה לאיש, ורפתחו עליו לחיובות השמים והחמה עיניו כל מפטירה יחד. ור"בן יפה אמרו ח"ל הלימוד חורה כפי ע"ה, אשר נקמטיה טעמים אגרות ומעשים שח"ו ימ"ר שיה מונגים כפשוטו. ידוע שאין חוק נכון וסודות קדושים טעמים נכון, והע"ה אף שיקים מל"ה החורה, הוא רק בארום לה. והמראה לו מפטירה דברים שבהם פתוק יוסין, הרי זה נעטל לרופאו כענין, שמה שיהיה בין השואל בפתר לטוב ויבדד שיתראו זה

עמו [נראשית ל"ב] ו הרשון שהרג כשאל על דאעפא אטפון. ו שמחים על מנחס כ"י

נראה ולהורות הורלו דאטפת אטפון. ומלכטס את הכרי

יספך. ע"כ. וקושיא ר"ו וס' פירש"י הוטל למי זו ההלכה. ע"כ. א"כ דסיפא דלכך אמר זו ונשאר חכמי האומות דהכל שאני שאמרו זו מהלכה. עכ"ל. ולא י אמנם מדגרים הנעל הוה ושנאו נמשנתו. והיה מניח מאמר זה כסדר המשניות הללו בין עניני מוקדים; ארמי אמרו לא היה לא יבכ פניו לאמר לקדקק מאי אף דקן אף הוא ראה וכו' ו לחייב נהם א"ס פמית נותן והשכל מחייב ז המדה וכן השכל מו נהרגים. וכדי להסמי דקד נשפט. לפיכך ו הנריות כי המחייב ו מרבה חורה מרבה אמה דן לנסחרות

ואמרו לא בשמים היו אמרו לא בכני הרוח ו אף הוא ראה בוציול ט" דאטפת אטפון ז בעבור שהרגת זולתך המאמר שפעולות הר עונותיו ילכדונו את ואמרו חכמים [ננהדר

דגרסי השתדל נר"ש. ו וכוור יו"ד ס"י רמ"ו.

דאנע נכך עם אלהיך ו שלא נקבר: מה ר"ל נולגותם למות, או עשי מדה.

מהדורה על הש"ס נ"ט נעשה עליהן מהדורה, יפעל אדם נחמה ל"כ

שילית

Sofer, Moses

ספר

תורת משה

השלם

הנקרא חתם סופר על התורה

פ' ר' ד' ס'

על חמשה חומשי תורה

מרכינו משה ספרא רבא, גאון ישראל וקדושו, רכבו ופרשיו,
בוצינא קדישא, חסידא ופרישא, ריש מתיבתא וריש גלותא,
מאור ישראל, רבן של כל בני הגולה

רבינו משה סופר זצוק"ל
בעל שרית חתם סופר

אב"ד וריש מתיבתא דק"ק דרעזניץ, מאטערסדארף, ומשם
עלה ונתעלה לעיר ואם בישראל ק"ק פרעסבורג המעטירה,
ושם חלקת מחוקק ספון, זי"ע

*

ספר במדבר

*

ערוך ומסודר מחדש לפי סדר פרשיות ופסוקי התורה
בהגה מדויקת בתוספת הערות ומראי מקומות

על ידי

מכון להוצאת ספרים וחקר כתבייד ע"ש החתם-סופר ז"ל,
בעיה"ק ירושלים תובב"א

ה' תנש"א

זה הדבר אשר נזכר כי וגו' לאסור איסור על נפשו לא יהל דברו. נראה שזה הדבר אשר נזכר, כי כל ההורה חלוי בכלל הזה שלא יעבור על אשר קיבל על עצמו ההורה צאלה ושבועה, דל"כ גם שבועות הר סיני לא יקיימו עיין ריש פרק הדיינין [שבועות ל"ט ע"א] וק"ל.

איש כי ידור נדר להי וגו' ככל היוצא מפיו יעשה. הנה פשטות שימוש אות כי של ככל הוא שימוש כללי. והפשר לפרש ככף הדמיון, דהנה ודאי מי שנדר נדר צפוי ופירש שבפתיו ודאי מחוייב הוא לגמור ד' דבריו, אך הפילו מי שלא נדר בפירוש הלא גמר מהשבע בלבו הפ"ה מחוייב הוא לקיים מהשבעה, רק אין לו דין קרבן שבועה ציטוי ה', וכבר אמרו הז"ל במכ" שבועות [ט"ו ע"א], דבשעיר של ר"ח כתיב להי, ללמד שהוא צא על הטא שהין מכיר צו הלא היי. והיינו דהזכיר הכתוב איש כי ידור נדר להי, היינו שהין מכיר צו הלא הי' שלא הו"א מפיו הלא מהשבעה, זה יהי צעינו כאלו יאלה מפיו, וזהו דחמ"ר הכתוב ככל היוצא מפיו יעשה שיקיים המהשבעה כמו שמקיים היוצא מפיו וק"ל.

אשה הפרס והי יסלח לה. צמה הכתוב מדבר צאשה שנדרה בנזיר כפורש"י. ויל"ד מ"ש נזירה דנקט ולא שאר נדר. ועוד מ"ש שההה יין ומעמאה למהים ולא נקט גלות. ונלע"ד דל"ע ממ"י הם מי שרזנה לאכול צער הזיר ועלמה צידו צער עלה נר"ך כפרה, ה"כ מ"ע והי יסלח לה הלא אין הקב"ה והר"ן. וי"ל משו"ה נקט נזירה שיש לו קנח הטא שיער עצמו מן היין [כנדרים י" ע"א] וגם הפקיע עצמו ממנוה עבך קבורה מהים, הלא שאה נדר לשם שמים כנזירות של שמעון הנדיק [שם ט"ו ע"ב] קדוש יאמר לו, וזו אטפ"י שלא ידעה שהפר לה צעלה מ"מ צמה ששההה יין היקנה הטא ליער מן היין, ומה שנהעסקה צמהים היקנה צמה שנהעסקה צמנוה, ע"כ הי יסלח לה, חבל בציולה שער או נדר אחר שאין צו נער לא יסלח לה

לעם מהאומות לא יחל הנשיא דברו, כמו נשיאו העדה גבי גבעונים [יהושע ט"ו ע"ז], דהוב על דעת רבים או כמו עד"ה, והוב חילול הי כדאיתא בניטין מ"ו ע"ה. ואמנם אשה הוב כהיפוך הו"א ושבועה על דעת צעלה [כשעה מ"ו ע"ב], קול נדרה ושבועה וצ"י או צעלה מפירים. ומהוך הדברים למדנו היתר נדרים למי שאינו נשיא העדה ששבוע על דעת עצמו.

ראשי המטות. הנה אמרו [הצות פ"ב מ"ה] לא כל המרצה בשהורה מהכים, והי משמע מזה שההם המרצה בשהורה מהכים אך לא כולם. מזה נראה שבדאי לא דיברו הז"ל משהורה של משא ומתן לענין ממון, דודאי שם ליכא שום הכמה להרצוה בשהורה, הלא ודאי מייירי בשהורה של הורה, דעליה נאמר [משלי ג' י"ד] כי עוב סהרה מסהר כסף, ופירש"י שם דזה מלמד להצירו הלכה זו והוא לומד מהצירו הלכה זו וזכה כל אהד בשתיבה, וזהו נראה דגני הורה המרצה בשהורה מהכים, אך לא כל המרצה מהכים, דרך משל ציום שהרב דורש ומורה דרך הי לרצים ואמר אהד להצירו אהה הלך לשמוע דברי הרב הדורש ואני אלמוד צביה ענין אהד והח"כ אלמוד ממך דברי הרב ואני אומר לך הלכה שלמדהו ויהיו גם שניהם צידינו, אף שאמה הוא, אינו דומה שומע מפי הרב לשומע מפי התלמיד, דמפי הרב הדורש ומוכיח לכבוד שמים אז השכינה מדברה מהוך גרונו, זה הי אפשר לומר הלא הלמידו ההוא צבם רצו. ולא כיון משכ רבינו צבההלה פרשה זו וידבר משה אל ראשי המטות לצני ישראל לאמר, כלומר שהוא דיבר עם בני ישראל צבציל ענין ראשי המטות, וכעין זה מ"ינו כמה פעמים ג' דתיבת אל משמשה צלשון על, והודיע לישראל היו יודעים שכל דיבור ודיבור אשר ראשי המטות מדברים חליכם לכבוד המקום, זה הדבר, כלומר אותם דיבורים היוצאים מפיהם הוא הדבר אשר נזכר הי, דשכינה מדברה מהוך גרונו ודו"ק. L

לחד ת"י דרב ששת שם דבגמר בלבו סתם ולא נתכוון להוציא בשפתיו שפיר חל לא יונח, דא"כ הי שבועה גמורה ומחוייב קרבן. ואולי משכחת לה, לשיכת ריב"ב בשבועות (כ"ו ע"א) דשבועה חלה לקיים את המצוה, ומבואר שם (כ"ו ע"ב) וברמ"א יו"ד (סי' רנ"ח ס"ג) דנדרי הקדש וצדקה חלין בלב, א"כ אם נשבע בלב להביא קרבן או לתת צדקה י"ל אע"ג דחל לגבי בל יחל מ"מ אימעוט מקרבן מדכתיב בשבועה לבטא בשפתים, וכע"ז בר"ן נדרים ה' ע"א דוק.

(ז) כב"ק ג' ע"א: "כל האומר הקב"ה ותרן יוותרו חייו".

(ג) כמו בשמות ו' י"ג, אל פרעה ואל בני ישראל (לרש"י ד"ה ואל), בשמואל א', א' כ"ו, אל הנער, ומתרגמינן: "על רביא", שם ד' כ"א, אל הלקח, (ערש"י), שם ה' ד', אל המפתן (ע"י רד"ק), ועוד.

(ד) לקיים.

(ה) פתח מרן בנדר ומסיים בשבועה, וצ"ל דמש"כ: "שנדר נדר" ר"ל ששבועה וכהא דכתנ"י נדרים ט' ע"א דקרי לשבועה נדר. ברם צ"ב דהרי תלמוד ערוך בשבועות (כ"ו ע"ב) דאין שבועה חלה בלב, וכן נפסק ביו"ד סי' ר"י ס"א לגבי נדר. וגם

ע.י.ב.

ז.ה.ל.

ספר

דברי אברהם השלם

מרב האי גאון המפורסם בתורתו ובצדקתו
ה"ה כקש"ת

מוהר"ר **חיים אברהם ארנשטיין** זצ"ל

אבדק"ק טיסא-בוא ואח"כ בק"ק בארטפעלד-בארדיוב

מגדולי וחשובי תלמידיו של הגה"ק רשכבה"ג

בעל **חתם סופר** זצ"ל

א

על התורה

כולל חידושים מתוך כתי"ק

הועתקו ונסדרו על ידי, בעזר צור ישועתי

נתן אלי' רוט

נין ונכד המחבר

בני ברק - ויזניץ

תשנ"ח

אי הי לא
ישראל אני
שנית, מצד
חת סבלות
ית אבות -
גור נשאתי
וליעקב.

קוצר רוח
ט. משום
ליחות היא
להם לכל
שתכבד
קום בעצם
אותו שכני
קול משה,
השליחות -
פיר ה"קל
שמעו אלי

קוצר רוח
ט. מקוצר
העדר מידת
או אל משה
ביד עליהם
משה לדבר
אתי שפיר
יכביד לבו
רושם בזה

שהכביד עליהם את עול העבודה, ויחשוב,
כי אילו היה משה שליח ה', לא היה יכול
הוא להכביד על ישראל.

← **גרשון** וקהת ומררי (ו, טו). גרשון - יש
לרמוז, כי בן תורה צריך להיות
גרוש מביתו ורובץ בין המשפטים, לכתת
רגליו ללמוד תורה, כמו שכתב בעל
הטורים בפרשת תשא (לג, ו), קהת - היינו
במקום קהלת ואסיפת בני הישיבה, ומררי
- לסגף עצמו על דברי תורה, במרירות
ובעינוי, כמו שאמרו חז"ל (אבות ו, ה) כך
היא דרכה של תורה.

ואני אקשה את לב פרעה (ו, ג). עיין
רשיו"ל, שהקב"ה מביא
פורעניות על אומות העולם, כדי שיראו
ישראל ויקחו מוסר. ויש לפרש בזה
הפסוק בתהלים (נח, יא-כ) ישמח צדיק כי
חזה נקם וגו' אך פרי לצדיק, היינו הצדיק
אין כוונתו לנקמה ח"ו, אך הפרי והתכלית
להצדיק, כדי לידע כי יש אלקים שופטים
בארץ, שיקחו מזה מוסר כי אית דינא
ואית דינא.

כבד לב פרעה (ו, יד). עיין במדרש
פרשת וארא (ט, ו) ופרשת בא (יג,
ד) משל נאה על זה, ופירוש כבד לב
פרעה, שלב פרעה נעשה כבד, וכוונתו,

הנה שלשה מנהיגים באדם: מוח, לב,
כבד ראשי התיבות - **מל"ך**, כבד היא
הצומת, והלב הוא החומד, ואילו המוח
מנהיג את הלב והכבד, כמו הסוס מושך
העגלה והרוכב מנהיג הסוס, אך כשהסוס
משתגע ואין כח להרוכב להדריכו, נעשה
כמו שהעגלה מושכת הסוס, וכמו שכתב
רשיו"ל על וינהגו בכבודות (שמות יד, כה),
וזה שאמר (שיר השירים א, ט) לסוסתי ברכבי
פרעה, שנעשה מהלב כבד ואינו מרגיש,
כן דמיתוך רעיתי. ויש לומר לפי זה, כי
אם המוח מנהיג הלב והכבד, אזי ר"ת הן
כסדרן - מל"ך, מה שאין כן אם הולך אחר
תאוות לבו והכבד הצומח, אזי הן ר"ת -
כל"ם, כי הכבד והלב מנהיגים את המוח,
ועל כן היה בלעם רוצה לקלל את ישראל
בתיבת "כלם", כמו שכתבו התוספות
בברכות (ו), לומר שישראל אינם כדאים,
והכבד והלב מנהיגים את המוח אחר
תאוותם, וראויים לכליה ח"ו, אבל הקב"ה
הפך הקללה לברכה ונעשה מ"כלם" -
"מלך", כי ידוע לפני הקב"ה שרצון
ישראל לעשות רצונו ושהמוח ינהיג הלב
והכבד, ועל כן נאמר (במדבר כג, כא) ותרועת
מלך בו.

* ויחפרו כל מצרים (ו, כד). ופירש האבן
עזרא, כי ג' המכות הראשונות
הזיקו מעט גם לישראל. ונראה לי, כי

מלך בו. ופירש האבן עזרא, כי ג' המכות הראשונות הזיקו מעט גם לישראל. ונראה לי, כי

ספר

ויקהל שלמה

חלק ראשון

מאמרים וספורים מקדושי ישראל וצוקלה"ה ורובו ככולו מהני שלשה עמודי עולם וצוקלה"ה ה"ה אדומ"ר הרב הנאון הצדיק המפורסם בקדושה ובטהרה איש אלקים קדוש ונורא בוצ"ק חו"פ מופת הרור רשכבה"ג מוה"ר שלום ני"ע אב"ד מבעלזא :
 ומאת מחותנו הרב הקדוש הצדיק המפורסם בקדושה ובטהרה איש אלקים קדוש ונורא בוצ"ק חו"פ מופת הרור אדומ"ר מוה"ר אלעזר ס"מ דפה :
 ומאת מחותנו הרב הקדוש הצדיק המפורסם בקדושה ובטהרה איש אלקים קדוש ונורא בוצ"ק חו"פ מופת הרור אדומ"ר אב"ד מפארסאב זי"ע בהמ"ח ספר עטל"צ :

ונוסף לזה מהצדיקים שליט"א נכדי הרה"ק מבעלזא וצללה"ה. וגם על סדר פרשות ודרשות חו"ל על דרך החסידות ונתיסרו על המאמרים והספורים הקדושים הנ"ל. פה קאזיניץ :

פיעטרקוב

אצל ר' חנוך העניך פאלמאן
 שנת תרס"ט לפ"ק

СЕФЕРЪ „ВАЯКГЕЙЛЬ ШЛОЙМО“
 т. е. Сборникъ Разказовъ

Тип. Я. Курнедза г. Петроховъ 1908 г.

כימה מחזקת בהאקעשינא שלה והרהיק הניל לא טעם מהזוקער . ואח"כ נמלא השליסלע ונתן הזוקער מהשאנק ושהה הקאזוי עם הזוקער :

ביק אדומ"ר זללה"ה מפארסאוו בעת שהי' בפה בשבת והי' אז ברית מילה והב"מ הי' בבימו של ב"ב . וכי' אדומ"ר הלך על הב"מ ועשה בשם קידוש ודרשו הי' לאכול אחר הקידוש קיגיל . והב"ב העמיד חיזה קיגלין על השלחן והב"ב סגג ולקח מהתנור קיגיל אחד אשר לא הי' גלאט כשר . והב"ב הי' בוש לגלות הדבר ויחליב לראות מה יהי' אם כי' אדומ"ר יעטוס או לא . וכן הי' שכי' אדומ"ר זללה"ה טעם מכל הקיגלין ומקיגיל זה לא טעם כלום . זאת סיפר לי הב"ב בעלמו :

שמעתי בעת שהי' הרהיק ר' איטשלי זללה"ה בפרשיסחא נכד הדיק היהודי זללה"ה בעיר , מארזיץ ונתאכסן אלל ר' אלי' . וכאשר הגיע הזמן להתפלל ערביה לא הי' ביכלתו להתפלל והאנשים לא ידעו מה זאת שאין ביכלתו להתפלל . וכאשר בא המשמש שלו אשר הי' מכיר בכל חטויותיו והלך וחיפש תחת התנור ומלא כמות יסן וכאשר לקח משם הכמות החמיל להתפלל : **שמעתי** מהרב ר' אלעזר ארימלך יחי' שכי' אדומ"ר זללה"ה מפארסאוו הי' מדבר עמו מהענין שהרבי מקאזיניץ הי' דרש לשיח קודם התפלה . והרב ר' אי"א הנ"ל אמר לו אולי הוא כמו שנים מקרא ואחד תרגום אשר התרגום נתעלה ע"י שנים מקרא ושחק . אח"כ אמר אדומ"ר זללה"ה שיכול להיות שהרבי מקאזיניץ לא רצה לעשות שום עשי' בעלמו לעורר חיזה ערינסקייט רק מה שיתנו לו מן השמים : אמר המלכה"ד . כמו שמוכא בספר זאת זכרון צפי' דאה דף י' עיי"ש בא"ד שמביא בשם הרה"מ טראוונע זללה"ה ובה"ד בשעת טובהא ובשעת חפלה עיי"ש :

שמעתי מהרב הנ"ל שהרבי מקאזיניץ הי' רוצה ליסע חוץ לבימו ולא שבקה לו אשתו הרבנית מחמת חולשתו . ואמר לה מה אעשה איך תהא זוכה גיוועזין אז איוד וואס קוקט מיך אהן איז איהם אטובה ואיך אוכל למנוע מלנסוע :

ביק אדומ"ר זללה"ה מפארסאוו אמר אם הרבי מלובלין הי' בדור הזה ג"כ לא הי' נותנהג יותר בטוב ממני . שבעת הרבי מלובלין זללה"ה כאשר בא אחד אללו לא הי' לו לעשות רק לנקות נשמתו ולהעמיד אותו תחת כה"כ . אבל בעתים האלה כאשר יבוא אברך אלילנו מקודם לריכים לעשות שלא ימות ח"ו

הקוליס מן הכרס . אח"כ אמר לו השי"ת אהי' אשר אהי' שפדיין לא הוא התיקון הגלות לגמרי וצ"י יהיו עוד בגלות . יעזור השי"ת שנוכה לביאת גוי' צ"ב ויכלו הקוליס מהכרס לגמרי אמן :

הירא (פרשת וארא) את דבר ר' מעבדי פרעה הגים את עצדיו ואת מקנהו אל ה' ז"ס . הנה נוכל ליקח דרך לעיה מפסוק הנ"ל . דהנה איהא בזה"ק אית יראה ומית יראה יראה עילאה ייראה תמאה והפסיק הירא את וגו' משמע יראה תמאה ובאזה אופן יבוא איש ליראה עילאה אשר זאת העיקר . ע"ז אמר הכתוב שינוס את עצדיו ואת מקנהו היינו העבדות שלו אל הבתים שידבק איש להלדיק כי בתים הם הלדיקים כמו שכחוב ויעש להם צהים

18

חיו שבימי הרבי לא נשמע שאברך ימות חיו. ואח"כ סיגלל מכל מיני לחן ואח"כ
 שיהי' לו פרנסה:

כ"ק אדומ"ר זללה"ה מפארסאור הי' מספר שדרנו של הרבי ר' משה ליב
 זללה"ה הי' בכל יום אחר ת"ש לילך לכל אלמנות שבטיר לומר להם
 נוטמארגין:

הרה"ק ר' אלעזר זללה"ה מייזענסק הי' פ"א אלל הרבי ר' שמעלקי
 זללה"ה [ובנוסח אחר שמועתי שהי' אלל הרה"ק ר' פינחס זללה"ה
 מקאריין] והרה"ק ר' אלעזר הג"ל בעה סעודה שלישיית אמר אוי טאטי. והרצין
 הרבי ר' שמעלקי ראשו אליו ואמר לו דלמא לאו אביו הוא. וכשבא לביתו
 וסיפר לאביו הרבי ר' אד"מ"ך זללה"ה אמר לו הי' לך להשיבו שאל אבך
 לאי דיר אטאטין. והבן:

מכ"ק אדומ"ר זללה"ה מפארסאור. ערב וידעוהם בוקר וראיתם מי שהוא
 בבחינת ערב לריך אמונה ומי שהוא בבחינת בוקר אז וראיתם:

בעת שהי' כ"ק אדומ"ר זללה"ה בכפר וואלי סמוך למאגנישאב אלל הרה"ק ר'
 יעקב זללה"ה מבלענדיב. ובעת שאכלו ביחד הי' ברצונו של כ"ק
 אדומ"ר ליקח שיריים מאכילת הרה"ק הג"ל. והרה"ק הג"ל ראה זאת ומחמת
 שהרה"ק כל מגמתו הי' בענין אמה כדוע לא הי' נותן שיקח שיריים והוא
 בעלמו לקח הקטרה ונתן ידו השני על הקטרה ונהן הקטרה לאחד מאנשיו. וכאשר
 ראה הרב מסאבין אשר בא ביחד עם כ"ק אדומ"ר שכ"ק אדומ"ר רולה בדוקא
 לטעום מהשיריים. העמיד א"ע ולקח בחזקה מהקטרה אשר האיש הי' אומן
 ונהן לכ"ק אדומ"ר. אז הרצין הרה"ק ראשו לכ"ק אדומ"ר ואמר לו והיכן האמת.
 מתחילה לא השיב לו כלום. אח"כ השיב כ"ק אדומ"ר להרה"ק הג"ל זללה"ה
 בזה"ל. דער זיידע, היוד הקדוש האט גיזאגט אין אמת אזי דא ד' מאות דרכים
 ציז' בנתי לדי' לכדו: עבודת ישראל והי' עקב השמעון נקוד בטעם מונח מונח
 רביע ומורי' שלא יסתפק בענוה ושפלות מועטת. כי כל אשר ירבה יותר להקטין
 א"ע כאמת ויהא מונח מונח אז יוכה לבתי' רביע שמהא השכינה רובלת עליו
 כאמא דרביעה על בני' כו' עיי"ש (ד"ת):

מוהר"ב

זו בתי כהונה ובתי לוי' ובתי מלכות. ולריך כ"א לעבוד בטבודת הבורא בביתו
 וליסע להלדיק והלדיק מאיר בעשימותיו ויבוא ליראה עילאה: (א) L

(פרשת בא) **החודש** הזה לכם ראש חדשים ואיתה ברשי' שהקב"ה הראה
 למשה את הלבנה ואמר לו כזה ראה וקדש. והנה יש
 להתכונן כמה שהסיפו בשנת עובר על ימי שו"ב' בי"ס' והיינו ת"ת. ונקדים הכתוב
 עשה ירח למועדים וגם מאמר המדרש ויל המדרש. דבר אחר החודש הזה לכם
 הרוחה לבנה כינר מברך וטי' ושם למד המדרש שקידוש לבנה ניתנה ביד בני ישראל
 שהם יקראו הלבנה והיא מקודשת. ולמד המדרש מכלי שרת והמשכן אשר נמקדשו
 ע"י משה ואהרן ע"ש. והנה איתא שבני ישראל מונין למנין הלבנה שניד ימים
 ואוה"פ מנין למנין החמה שס"ה ימים. ונוכל לומר שמה שישראל מונין למנין
 הלבנה מפני שבתו שהלבנה לריכה לתיקון כמו שאנו אומרים בקידוש לבנה למולאת
 פנימה הלבנה. כמו כן בני ישראל לריכס לתיקון. היינו כמו שאיתא שמהס"ל
 שנים

מהדורת בעדקאוויטש

ספר

אוצרות פנחס

חידושים ומאמרים נפלאים
על פרשיות התורה
מאת הגאון המובהק שר התורה
רבי פנחס הירשפרונג זצ"ל
אב"ד מאנטריאל
וכן אוסף של הערותיו על הש"ס וסוגיות

גלקט ונעך בס"ד ע"י
פינחס יהודה שרגא וויליגער
בעמח"ס נפת צופים - ושמחת בחגך
מאטריאל קאנאדא
תשע"ט

20

פרשת כי תצא

כי תהיינה לאיש שתי נשים האחת

שנואה וגו': (כא, טו)

ראיה נפלאה שרבינו גרשום אסר לישא ?

איתא בגמרא פסחים (דף קיג ע"א) אמו

לא תנסיב תרי נשי ואי נסב

וכתב שם רש"י הטעם דשתי נשים לא

עליך רעה, והשלישית תנשא שאם תתי

לך עצתם.

ובתבת רבינו זצ"ל בתשובה בענין

שלפי גמרא זו קשה דמנלך

גם לישא ג' נשים אולי אסר רק ש

זו. ותירץ רבינו על פי מה שהקשה

שהעלה הטורי זהב ביו"ד (סימן קטז

בתורה להיתר אין כח ביד חכמים

היה רבינו גרשום יכול לאסור ב' נשי

פסוק מפורש כי תהיינה לאיש שתי נע

רבינו דבאמת חרם דרבינו גרשום ה

לא מפורש בתורה להתירא, ואחר ש

יכול לגזור על שתיים מטעמא דגמרא

רעה, ודו"ק.

ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו: (יט, יט)

הטעם שתלמיד שגלה מגלין רבו עמו

כשהיה רבינו זצ"ל בהיכלו כבוד של הגאון הגרי"ז מבריסק

זצ"ל שאל את פיו בהא דאיתא בריש מסכת מכות

(דף ב' ע"ב) מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב גלות אין אומרים

יגלה זה תחתיו כו'. ואמרו בגמ' שם (דף ב' ע"ב) מנא הני מילי,

אמר ר"ל דאמר קרא הוא ינוס אל אחת הערים האלה הוא

ולא זוממין עיי"ש.

ושאל רבינו, דלכאורה הוי מצי למימר דילפינן ליה מדכתיב

לו, דומיא דאמרינן גבי עדי בן גרושה וחלוצה מלו

ולא לזרעו, וה"נ נימא מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם, לו ולא

לרבו, ובתלמיד שגלה מגלין רבו עמו כדאיתא שם (דף " ע"א).

וענה הרב מבריסק זצ"ל דתלמיד ורבו אינן שני דברים נפרדים,

אלא דבר אחד הם, ולכן לא שייך לומר לו ולא לרבו,

ודו"ק. (וכשיצא רבינו מחרו, אמר לתלמידיו כי תירצן זה היה יותר מתאים לאדמו"ר

L מנהיג חסידים לאומרו, ודו"ק.)

ספר

שאלת הבקא

על כל הסדרות נ"ך ואגדות הש"ס
ועל יום טוב שבועות

שחיבר כ"ק אדמו"ר הגאון הקדוש המפורסם צדיק יסוד עולם נודע ביהודה וכישראל גדול
שמו בהסידותיו ובענוותנותו, טהרתו ופרישותו, הרכי"ץ תורה בישראל למעלה מיובל שנים,
והעמיד אלפי תלמידים הגונים, עומד בפרץ ונודר גדרים, לוחם מלחמות ה' מאור הגולה,

בקש"ת רבי **שאל בראך** זצוקללה"ה
אב"ד דקה"י קאשוי יע"א
ומלפנים אב"ד קראלי ומאגענדארף

הופיע אורו לראשונה ע"י ק"ז המחבר זי"ע בשנת תרצ"ב
ושנית ע"י אבי מורי זללה"ה נכד המחבר זי"ע בשנת תשל"ד

וכעת נתחדש אורו במהדרה שלישית ביתר שאת וכיתר עז בתיקונים גדולים
על ידי נכד המחבר

נפתלי צבי ברודי

בני ברק
שנת השמיטה תשס"א

תזריע

74 (ד) אשה כי תזריע וילדה זכר. מקשים דהוי ל' למימר ותלד כמו שאמר תזריע. (טו) וי"ל על פי מה שכתב בספר ייטב לב (עה"פ כי תזריע ד"ה או יאמר) עפ"י מאמרם ז"ל (ויקרא רבה פל"ה ז') ואת מצותי השמרו ועשייתם אותם, מעלה אני עליכם כאלו עשייתם עצמכם, [והוא] על דרך המלמד בן חזירו חורה כאלו ילדו (סנהדרין י"ט:), כל שכן הלומד חורה ומשמרה הרי זה מוליד את עצמו, ועל פי זה פירש בספר נועם מגדים אלה תולדות נח נח, כלומר בעצמו ה' תולדות נח, כי נח איש נדיק תמים ה', אמנם ידוע כי זה אי אפשר בלתי אם תחלה בראשית בנייתו לתורה ולעבודה ילמוד מזולתו וישמע לקול הורים בחינת מקבל, ואחר כך יוליד את עצמו להשפיע לאחרים, ויהי נעשה בחינת זכר המשפיע, והנה ראשית העבודה יכונה בשם זריעה, וז"ש לאדם, אם תהי בחינת אשה בעת כי תזריע, אז וילדה את עצמו זכר, (ט"ז) אבל אם הוא בעיניו איש זכר בעת תזריע תחלה, ואינו רוצה לקבל מזולתו, אז יולדת נקיבה, כלומר תש כוחו כנקיבה שאינו זוכה להשפיע, וזוה הורה מוסר לנו להטות און לשמוע עכ"ד.

(טו) כי תיבת תזריע היא לשון עתיד, ותיבת וילדה היא לשון עבר ונהפך לעתיד ע"י הוא"ו שבראשו, והול"ל ותלד שהוא רק לשון עתיד כמו תיבת תזריע.

והנני מוסיף על דבריו לא לבד שיהי זכר ומשפיע לעתיד, כי אם מיד נעשה זכר להשפיע חכמה לרבו, כמאמרם ז"ל (מכות י) ומחלמידי יוחר מכולם, שכל מה שהחלמידים מוסיפין לקבל משפיעין להרב שיספיע להם, והוא כדמיון מעיין, שכל עוד שמוסיפין לשאוב מתגבר המים והם טובים יותר, ולזה אמר [וילדה] בלשון עבר ועתיד, שלא די שיהי זכר לעתיד להשפיע לחלמידיו, אלא מיד הוא כזכר להשפיע ולהוסיף חכמה לרבו, ולזה אמר וילדה שהוא עבר ועתיד.

מצורע

(ה) זאת תהי תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. בהקדים מדרש (דברים רבה פ"א א') על הפסוק (דברים א' א') אלה הדברים אשר דיבר משה, ה"ד (משנ"ט) מרפא לשון עץ חיים, עד שלא קיבל משה את התורה מה כתיב צ"י לא איש דברים אנכי (שמות ד' י'), ומשקיבל את התורה מה כתיב צ"י אלה הדברים וגו'. י"ל אחד מהמדות שהתורה ניקנית בהם היא מיעוט שיחה (אבות פ"ו מ"ה), שכל שימעט האדם בדיבור חול, יתרצה כוחו בתורה, ומצואר בירושלמי (ברכות פ"א ה"ג) שאמר ר' שמעון בן יוחאי אם הי' בהר סיני הי' מבקש שיהי' לאדם פה מיוחד לדבר דברי תורה,

(ט"ז) כוונת הייטב לב גם לפרש בזה מאמרם ז"ל אשה מזרעת תחילה יולדת זכר, איש מזריע תחילה יולדת נקיבה, וזו שסיים אבל אם הוא בעיניו זכר.

ש"ס נפגם פיו בדב
אסורים, אינו מס

ולזה מעורר המדו
של ישראל ;
עליו לא איש דברי
ימיו למעט בדיבור, ו
לדבר דברי תורה ו
שיחה דברי חול הי
בתורה הק'. ולזה אמ
לשון עץ חיים, שהמו
שע"י שירצה לזכות ו
פיו ולשונו שלנ

והנה אמרו חכז"ל
על לשה"ר,

תורת המצורע, ש
התורה, יתפא מרע
דבר איסור, והובא ו

(ו) זאת תהי
טהרתו

מדקדקים דתיבת תה
ובמדרש על זה ה
[איחא], ה"ד (מה
אלקים מה לך לספר
פוך. ומפרשים כתבו
שמים אז תורתו לו ו
שדוקא ביום טהרתו
שלמד, כי קודם שו
לרשע מה לך

דיש להוסיף עוד, שי
תורתו קודם שי